

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНЦІВ У ПОЛЬЩІ * ZWIĄZEK UKRAIŃCÓW W POLSCE

03-614 Warszawa, ul. Kościeliska 7

tel. 679-96-77,

679-96-95

fax 679-96-95

Warszawa, 26 marca 1998 r.

L.dz. 128/98

**Główna Komisja Badania
Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu
Komisja Okręgowa w Rzeszowie**

Zarząd Główny Związku Ukraińców w Polsce na wniosek byłych mieszkańców wsi Terka (województwo krośnieńskie) wnosi o rozpoczęcie dochodzenia w sprawie okoliczności oraz sprawców zbiorowego zabójstwa w lipcu 1946 r. 33 mieszkańców wsi Terka. Z dostępnych nam informacji wynika, że czynu tego dopuścili się żołnierze Ludowego Wojska Polskiego (według przypuszczeń, 36 Komendantury Wojsk Ochrony Pogranicza z Wołkowyi). Ofiary zbiorowego zabójstwa (w wieku od lat 3 lat do lat 80 - głównie kobiety i dzieci) zostały w dniu 8 lipca 1946 roku zamordowane w zabudowaniach mieszkalnych położonym na skraju wsi. Część z nich zastrzelono, część spłonęła w budynku, który został przez żołnierzy podpalony i obrzucany granatami. W wyniku tych działań śmierć poniosły następujące osoby:

1. Tońka Bajda - wiek 35 lat +
2. Maria Bajda - wiek 6 lat +
3. Wołodymyr Bajda - wiek 6 lat +
4. Kateryna Cokan - wiek 60 lat +
5. Rózia Diak - wiek 22 lata +
6. Anastazja Diak - wiek 7 miesięcy +
7. Natalia Diak - wiek 11 lat +
8. Maria Diak - wiek 37 lat +
9. Maria Gisejko - wiek 60 lat +
10. Anna Hnatyszyn - wiek 35 lat +
11. Rozalia Hnatyszyn - wiek 9 lat +
12. Ilja Hnatyszyn - wiek 3 lata +
13. Maria Kornas - wiek 40 lat +
14. Kateryna Kornas - 21 lat +
15. Kateryna Liberna - wiek 32 lata +
16. Kateryna Ostasz - wiek 60 lat +
17. Ołena Polywko - wiek 50 lat +
18. Pazia Romancio - wiek 42 lata +
19. Maria Romancio - wiek 16 lat +

20. Maria Sanczak - wiek 80 lat †

W innych okolicznościach, w tym samym dniu dokonano również zabójstwa dalszych 13 mieszkańców wsi Terka.

Zdaniem wnioskodawców do dziś żyją mieszkańcy wsi Terka- świadkowie opisywanych wydarzeń. Są to następujące osoby: Tymko N. zamieszkały Terka, mieszkaniec tej samej wsi o nazwisku Wj. Rozalia Sz. również zamieszkała w Terce oraz zamieszkała w miejscowości Sawkowczyk żona poległego w latach czterdziestych funkcjonarisa MO o nazwisku J. Jednocześnie pragniemy zaznaczyć, że w wydawnictwach krajowych (m.in. gazecie „A-Z” - numerach z 21, 22 i 23 stycznia 1991 r.) i zagranicznych były opublikowane wspomnienia dawnych mieszkańców wsi, bezpośrednich świadków zbrodni, co naszym zdaniem powinno pomóc w ustaleniu przebiegu zdarzeń.

W związku z powyższym wnioskujemy o:

1. Ustalenie bezpośrednich sprawców zabójstw dokonanych na terenie wsi Terka w lipcu 1946 r.;
2. Ustalenie winnych uchybień służbowych (w szczególności ze strony bezpośrednich przełożonych żołnierzy biorących udział w operacji we wsi Terka), które naszym zdaniem zmierzały do zatarcia śladów przestępstwa;
3. Wyjaśnienia przyczyn niepodjęcia dotychczas śledztwa w sprawie zbiorowego zabójstwa mieszkańców wsi Terka, zwłaszcza wobec faktu podania przed kilku laty do publicznej wiadomości informacji na ten temat.

Z poważaniem

Miron Kertyczak
Prezes Zarządu Głównego

OKRĘGOWA KOMISJA BADAŃ ZBRODNI
przeciwko Narodowi Polskiemu
INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
40-001 Rzeszów ul. Piłsudskiego 2

Do OKBZPNP w Rzeszowie

WPLYNĘŁO DNIA... 27.03.1998

ZNAK SPRAWY: 40.27/SS- wyśm. 80

IŁOŚĆ ZAŁ.

PODPIS

57/582

sygn.akt S.1/98.....

P O S T A N O W I E N I E

o wszczęciu śledztwa

Rzeszów, dnia 16.III.1998r.

Manna Solarzewicz.....
 del. do Okręgowej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi
 Polskiemu - IPN w Rzeszowie

na podstawie art. 2 ust. z dnia 6.IV.1984 r. ze zmianami ,
 ustawa z dnia 4.IV.1991 r. / Dz.U.Nr 45 poz. 195 z 1991 r./
 i art. 257 §1, 264 §1 kpk

p o s t a n o w i ł

1. w s z c z ą ć śledztwo w sprawie zbrodni popełnionych na.....
 ludności cywilnej w lipcu 1946 r. we wsi Terka.....

tj. o czyn z art. 148 §1 kk w zw. z art. 2 Ustawy z dnia 6.IV.1984 r.
 z późniejszymi zmianami/Dz.U.Nr 45 z 1991 r. poz.195/

2/ dotychczas zebrane materiały zaliczyć do materiałów śledztwa.

U z a s a d n i e n i e

Okręgowa Komisja Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
 Instytut Pamięci Narodowej w Rzeszowie prowadziła postępowanie
 wyjaśniające w sprawie zbrodni popełnionych na ludności cywilnej
 pochodzenia ukraińskiego w latach 1944-1947 na terenach b.powiatu
 sanockiego i leskiego.

Dnia 16.III.198 r.
sygn.akt.KO 17/95

Z A R Z A D Z E N I E
o wyłączeniu materiałów

Hanna Solarewicz - prokurator Prokuratury Wojewódzkiej w Rzeszowie
del. do OK BZpNP-IPn w Rzeszowie

na podstawie art.24 § 3 kpk, po zapoznaniu się z materiałami
postępowania wyjaśniającego w sprawie zbrodni popełnionych
na ludności ukraińskiej na terenie b.woj. rzeszowskiego w latach
1941-1947.

z a r z ą d z i ł

- 1/ wyłączenie materiałów : pismo Urzędu Stanu Cywilnego w Lesku,
- pismo do Urzędu Gminy w Lesku z dnia 16.02.1998r.
- pismo KOMisariatu Pólicji w Solinie u dnia 8.03.1998r.
- 2/ wyłączone materiały włączyć do akt toczącego się śledztwa
w sprawie zbrodni popełnionych na ludności ukraińskiej
w lipcu 1946 r. we wsi Terka/sygn.S.1/98 /,

a l b o w i e m

materiały te pozostają w bezpośrednim związku ze sprawą
S.1/98.

PROKURATOR
Hanna Solarewicz
PROKURATOR
Hanna Solarewicz

URZĄD STANU CYWILNEGO
W LESKU

USC.5137/.....41 /98

1998-02-23

005

Lesko, dnia

URZĄD STANU CYWILNEGO

Solinie z/s w Polańczyku

W

Urząd Stanu Cywilnego w Lesku przekazuje zgodnie z art. 65 KPA
podanie ~~Instytut. Pam. Nar.~~ Instytut. Pam. Nar. w Rzeszowie dnia 18.02.1998r.

Ko.17/95

Nr w sprawie przesłania odpisu ~~aktów stanu cywilnego~~ pełnego / aktu ~~ślubów~~
~~małżeństwa~~, egzonu na nazwisko 53 osób zmarłych w 1946 r. w terence.

jako mylnie skierowane.

zad.

Otrzymują:
Instytut Pam. Narod.
Okręgowa Komisja w Rzeszowie
A/a

KIEROWNIK
Urzędu Stanu Cywilnego
Władysław Piętrowski

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

044

WOJSKOWY INSTYTUT HISTORYCZNY

*

00-910 WARSZAWA 72, ul. Czerwonych Beretów 124
tel./fax (+48 22) 611-90-59, tel. (022) 681-39-12

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ
WOJSKOWY INSTYTUT HISTORYCZNY

Nr. 91/98

16.11.1998

WYSTYKNO DZIAŁ 1998-11-16
ZNAK SPRAWY:
ILOŚĆ ZAL.
PODPIS
M. Waligóra

Pani Maria WALIGÓRA

OKRĘGOWA KOMISJA
BADANIA ZBRODNI PRZECIWKO
NARODOWI POLSKIEMU
INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
w RZESZOWIE
ul. Piłsudskiego 28
15-991 Rzeszów

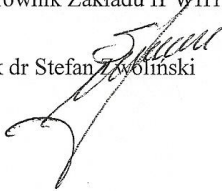
W odpowiedzi na Pani pismo informuję, że w walkach z UPA w rejonie Birczy w okresie październik 1945 – styczeń 1946 zaangażowane były z jednostek Wojska Polskiego: 9 Dywizja Piechoty oraz zbiorczy batalion z 17 Dywizji Piechoty. Zatem w zespołach archiwalnych tych jednostek należy poszukiwać interesujących Panią raportów i meldunków. Ponieważ materiały archiwalne z walk jednostek WP z podziemiem zbrojnym w latach 1944-1947 znajdują się w Centralnym Archiwum Wojskowym, przeto szczegółowe pytania dotyczące interesujących Panią zasobów proszę kierować bezpośrednio do Dyrekcji CAW.

Jeżeli zaś chodzi o kolejne Pani pismo, dotyczące ustalenia nazwy jednostki sowieckiej w m. Wołkowyja (d. pow. Lasko), która jest odpowiedzialna prawdopodobnie za zamordowanie 33 osób narodowości ukraińskiej w lipcu 1946 r., to stwierdzam, że badając nasze zbiory archiwalne przywiezione z Moskwy, na powyższe wydarzenie nie natknęliśmy się. Dysponujemy jednakże materiałami niepełnymi, ponadto są one jeszcze nieuporządkowane, zdeponowane są także w Centralnym Archiwum Wojskowym. Nie mamy jako pracownicy możliwości czasowych na prowadzenie tak szczegółowych badań archiwalnych dla potrzeb okręgowej Komisji poza terenem naszej Instytucji.

Pełna dokumentacja dotycząca działalności wojsk NKWD na terenach różnych krajów europejskich w latach 1944-1956 znajduje się w Rosyjskim Państwowym Archiwum Wojskowym w Moskwie. (Adres tego archiwum: 1252 12 Moskwa. ul. Makarowa 29, tel. 159-98-61 i 159-79-02). Nie jestem przekonany czy dyrekcja tego archiwum zechce przygotować odpowiednią ekspertyzę, względnie przekazać kserokopie dokumentów bezpłatnie, ale być może, uczyni to po zawarciu określonej umowy. My ze swojej strony będziemy nadal poszukiwać odpowiedzi na to pytanie, jeśli znajdziemy potwierdzenie w materiałach sowieckich, prześlemy je niezwłocznie na adres Komisji Okręgowej.

Łączę wyrazy szacunku

Kierownik Zakładu II WIH

płk dr Stefan Wołoski

ARCHIWUM UKRAIŃSKIE

02-594 Warszawa, ul. Juliana Bruna 16 m. 26, tel./fax (0 22) 825-74-14

046

Warszawa, dnia 27 lipca 1999 r.

L.dz. 395/99

Prokurator Prokuratury Rejonowej
dla miasta Rzeszów
mgr Jan Łuszczek
Okręgowa Komisja Badania Zbrodni
Przeciwko Narodowi Polskiemu
ul. Piłsudskiego 21
35-991 Rzeszów

Szanowny Panie Prokuratorze!

Jest mi niezmiernie przykro, ale Pana pismo z dnia 22.03.1999 r. wysłane na adres, pod którym Archiwum nie funkcjonuje od co najmniej czterech lat, dotarło do mnie dopiero w tym tygodniu. Serdecznie przepraszam.

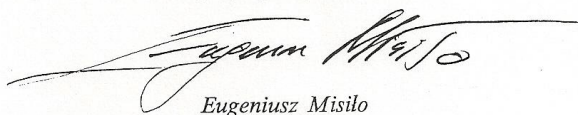
Odpowiadając na Pana pytanie dotyczące dokumentacji opracowanej przez jeden z oddziałów Ukraińskiej Powstańczej Armii w związku z wymordowaniem mieszkańców wsi Zawadka Morochowska, informuję, iż Archiwum Ukraińskie nie posiada jej kopii. Wszystkie znane i dostępne na obecnym etapie badań materiały zostały opublikowane przeze mnie w wydany w kwietniu 1999 roku II. tomie książki „Repatriacja czy deportacja”, głównie w oparciu o materiały zgromadzone w Archiwum UOP (1 egz. I i II tomu w załączeniu).

Jeśli chodzi o Pana pytanie dotyczące dokumentacji fotograficznej, którą na polecenie d-cy sotni Stefana Stebelskiego „Chrina” miano wykonać 25.01.1946 r., tj. bezpośrednio po pacyfikacji wsi, chciałbym wyjaśnić, iż nie jest mi wiadomo, czy w/w fotografie zostały w rzeczywistości wykonane, a jeśli tak, to czy zachowały się i gdzie są przechowywane, tj. w zbiorach jakiego archiwum czy kolekcji prywatnej znajdują się oryginały negatywów lub reprodukcje fotografii.

Dotychczas nie zetknąłem się bowiem z przypadkiem opublikowania wspomnianych fotografii w znanych mi wydawnictwach polskich, ukraińskich i innych, które ukazały się po 1946 r. zarówno w Polsce, jak i poza jej granicami.

Podjęta przeze mnie w czerwcu 1999 r. próba zweryfikowania różnych faktów związanych z działalnością UPA na terenie Polski, w tym informacji dotyczących pacyfikacji Zawadki Morochowskiej i Terki, w oparciu o bogatą i cenną kolekcję dokumentów i materiałów wytworzonych bezpośrednio przez struktury OUN i UPA funkcjonujące na terenie Polski w latach 1944-1948 i gromadzonych po 1945 r. przez Archiwum Zagranicznego Przedstawicielstwa UHWR, najpierw w Niemczech (Monachium) a następnie w USA (Nowy Jork), skończyła się całkowitym niepowodzeniem z powodu braku zgody na przeprowadzenie jakichkolwiek kwerend!

Łączę wyrazy szacunku

Eugeniusz Misilo

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
w Rzeszowie

Rzeszów, dnia 21 grudnia 2000r.

Sygn. akt S 7 / 00 / Zk

ARCHIWUM
STRAŻY GRANICZNEJ
11 - 401 Kętrzyn

W związku z prowadzonym śledztwem w sprawie zamordowania, w nocy z 8 na 9 lipca 1946 roku w wsi Tarka, 33 osób narodowości ukraińskiej, tj. o przest. z art. 225 § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 roku kodeks karny (Dz. U. Nr 60, poz. 571) zwracam się z uprzejmą prośbą o udzielenie odpowiedzi czy na podstawie posiadanych zasobów archiwalnych możliwe jest ustalenie dokładnych danych osobowych żołnierzy pełniących służbę w ramach 36 Komendy Odcinka 8 Oddziale Wojsk Ochrony Pogranicza, w lipcu 1946 roku, który w tym czasie stacjonował w miejscowości Wołkowyja (obecnie - województwo podkarpackie).

Z przekazanych tutejszemu Instytutowi dokumentów, a to meldunku sytuacyjnego nr 0173 z dnia 18 lipca 1946 roku oraz Sprawozdania miesięcznego z dnia 15 lipca 1946 roku wynika, iż Dowódcą 8 Oddziału WOP był mjr Trubny, Szefem Sztabu mjr Bandoba (lub Bandoba), natomiast Dowódcą 36 Komendy Odcinka 8 O. WOP kpt. Duda, Szefem Sztabu ppór. Hajdamowicz.

Wszystkie wymienione osoby mogą posiadać istotne informacje dotyczące zdarzeń objętych niniejszym postępowaniem i w związku z powyższym winny być przesłuchane w charakterze świadków. W związku z powyższym uprzejmie proszę o przesłanie Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu w Rzeszowie pełnych danych wymienionych osób oraz ich akt personalnych o ile znajdują się one w Państwa zasobach, ewentualnie o wskazanie miejsca ich przechowywania.

Z poważaniem:

Przewodnicząca Oddziałowej Komisji
Ścigania Zbrodni przeciwko
Narodowi Polskiemu w Rzeszowie
Jołanta Jędrzejowska

**INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
ODDZIAŁOWA KOMISJA ŚCIGANIA ZBRODNI
PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU W RZESZOWIE**

35-064 Rzeszów, ul. J. Piłsudskiego

Rzeszów, dnia 17 listopada 2000 r.

Sygn. akt S 7 / 00 / Zk

**Pan
Prokurator Rejonowy
w Olsztynie**

W związku z prowadzonym śledztwem w sprawie zamordowania w nocy z 8 na 9 lipca 1946 r. we wsi Terka woj. podkarpackiego, 33 osób narodowości ukraińskiej, tj. o przestępstwo z art. 225 § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. kodeks karny (Dz. U. Nr 60, poz. 571) – na zasadzie § 8 Uchwały Nr 10/00 Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania przeciwko Narodowi Polskiemu z dnia 6 września 2000 r. w sprawie Statutu Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu oraz § 26 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 kwietnia 1992 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. Nr 38, poz. 163 z późn. zm.) – zwracam się z uprzejmą prośbą o przesłuchanie w drodze pomocy prawnej świadka – pokrzywdzonego, którego przed przystąpieniem do czynności przesłuchania proszę pouczyć o przysługujących mu uprawnieniach i wręczyć takie pouczenie na piśmie (w chwili obecnej nie ustalono, czy osoba ta jest pokrzywdzonym w sprawie, czy tylko świadkiem) Jerzego C zam.

Wymienionego należy przesłuchiwać na następujące okoliczności;

- narodowość świadka,
- w jakim okresie zamieszkiwał w miejscowości Terka woj. podkarpackiego
- czy była to miejscowość polska, ukraińska czy mieszana, jaka była liczba mieszkańców poszczególnych narodowości;

Wpł. Jp -
04.11.2000

- jak układały się stosunki pomiędzy mieszkańcami wsi, od kiedy dochodziło do nieporozumień,
- kiedy, kto i z jakich powodów uprowadził 4 mieszkańców wsi. Jakiej narodowości byli uprowadzeni, dlaczego dwaj z uprowadzonych mężczyzn zostali powieszani, co się stało z pozostałymi dwoma mężczyznami;
- kiedy i dlaczego do wioski wkroczyło wojsko, jakiej formacji, ewentualnie numer i nazwa oddziału,
- okoliczności wzięcia przez oddział wojska zakładników, sposób postępowania żołnierzy lub innych sprawców zbrodni wobec zatrzymanych, nazwiska żołnierzy lub tych osób (np. funkcjonariuszy MO) oraz osób zatrzymanych jako zakładników, liczba zakładników, ich płeć, narodowość, sposób ich uwięzienia oraz czas i miejsce przetrzymywania,
- miejsce, czas i okoliczność zamordowania zakładników;
- ewentualnie dane osób, które były świadkami zdarzenia lub które dokonały pochówku zamordowanych.

W toku przesłuchań proszę również zwrócić szczególną uwagę na ustalenie okoliczności powzięcia przez świadka wiadomości w tej sprawie. Jeśli osoba była naocznym świadkiem zdarzenia, należy ustalić z jakiej odległości obserwowała zdarzenie, porę dnia, widoczność, szczegółowe rysopisy sprawców, być może nazwiska, o ile są znane świadkowi, sposób postępowania, ewentualnie szczegółowe okoliczności innych czynów zabronionych dokonanych w tym czasie.

Z poważaniem

Prokurator Oddziałowej Komisji
Ścigania Zbrodni przeciwko
Narodowi Polskiemu w Rzeszowie
Jolanta Jędrzejowska
Jolanta Jędrzejowska

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
w Rzeszowie
35 – 991 Rzeszów, Al. Piłsudskiego 28

Rzeszów, dnia 7 czerwca 2001 roku

Sygn. akt S 7 / 00 / Zk

Pan
Prokurator Rejonowy
w Nowym Sączu

W związku z prowadzonym śledztwem w sprawie zamordowania w nocy z 8 na 9 lipca 1946 roku we wsi Terka woj. podkarpackiego, 33 osób narodowości ukraińskiej przez żołnierzy Wojsk Ochrony Pogranicza 36 komendy Odcinka, tj. o przest. z art. 148 § 2 pkt 2,3 i 4 oraz § 3 kk w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. Nr 155, poz. 1016) – na zasadzie art. 52 cytowanej ustawy oraz § 8 Uchwały Nr 10 / 00 Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko narodowi Polskiemu z dnia 6 września 2000 roku w sprawie Statutu Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz § 26 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 kwietnia 1992 roku Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. Nr 38, poz. 163 z późn. zm.) – zwracam się z uprzejmą prośbą o przesłuchanie w charakterze świadka, po pouczeniu o treści art. 183 § 1 kpk – w drodze pomocy prawnej – świadka

Z uzyskanego w toku śledztwa z Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie imiennego wykazu oficerów 36 Komendy Odcinka WOP wynika, iż Jan Szopski pełnił funkcję pomocnika Szefa Sztabu 36 Komendy Odcinka WOP w okresie od 1 listopada 1945 roku do 1 lipca 1946 roku, a następnie funkcję pomocnika Kierownika I Sekcji Zwiadu tej jednostki. Fakt, iż opisanej zbrodni zabójstwa 33 osób cywilnych, w większości kobiet i dzieci, narodowości ukraińskiej, we wsi Terka dokonał oddział 36 Komendy Odcinka WOP, stacjonujący w Wołkowyji, nie budzi jakichkolwiek wątpliwości. W związku z powyższym proszę o przesłuchanie wymienionego na niżej podane okoliczności:

- od kiedy i w jakich formacjach pełnił służbę wojskową i jakie zajmował stanowiska, jakie zadania realizowały w tym czasie formacje, w których służył,
- gdzie pełnił służbę w lipcu 1946 roku i gdzie stacjonowała jego jednostka, jakie w tym czasie zajmował stanowisko, co należało do jego zadań i obowiązków,
- kto był Dowódcą Komendy i Zastępcami, czy przypomina sobie nazwiska innych najbliższych i dalszych współpracowników i jakie pełnili funkcje,

- jaka była struktura narodowościowa ludności w miejscowości, gdzie stacjonowała jednostka i okolicznych wsi,
- jakie były wzajemne stosunki pomiędzy Polakami i Ukraińcami, (czy dochodziło do aktów wzajemnej wrogości, jeżeli tak, to jakich),
- czy przypomina sobie fakt porwania czterech mężczyzn ze wsi Terka przez oddział UPA,
- kto i na jakiej podstawie podjął decyzję o wzięciu mieszkańców Terki jako zakładników, jaką liczbę zakładników wyprowadzono z Terki do Wołkowyji, jakiej płci i w jakim wieku były te osoby, czy znał jakieś nazwiska, jak długo przetrzymywano ich w Wołkowyji i w jakich warunkach,
- kto wydał rozkaz zamordowania zakładników i kto (który pluton) go wykonał, czy był naocznym świadkiem tego zdarzenia lub ktoś mu je relacjonował i potrafi przedstawić, czy zna nazwiska sprawców zbrodni, w szczególności dowódcy plutonu, czy też grupy wykonującej zadanie.
- czy w mordzie uczestniczyli funkcjonariusze innych formacji wojskowych, Milicji Obywatelskiej, inne,
- kto sporządził meldunki i raport dotyczący tego zdarzenia, w szczególności czy jest on autorem sprawozdania miesięcznego z dnia 15 lipca 1946 roku, na którym widnieje zapis "Wyk. Szopski – chor. – dnia 14.VII.1946r.", co oznacza ten zapis,
- dlaczego sprawozdanie zawiera nieprawdziwe informacje dotyczące zdarzenia, ewentualnie na czyje polecenie meldunek został sfalszowany (poświadczając nieprawdę, co do okoliczności przebiegu zdarzenia, ilości powziętych zakładników i ich dalszych losów).

W toku przesłuchania proszę okazać świadkowi kserokopie meldunków i sprawozdań oraz kserokopie teczek akt personalnych wymienionego celem potwierdzenia tożsamości świadka. Powyższe dokumenty mimo, iż opatrzone są klauzulą tajności – zgodnie z art. 25 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 stycznia 1999 roku o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 11/99, poz. 95 z późn. zm.) – nie podlegają ochronie w sposób określony cytowaną ustawą.

Ponadto, w czasie przesłuchania należy dążyć do ustalenia możliwie dokładnych danych innych świadków, sprawców mordu, ewentualnego udziału funkcjonariuszy innych formacji w zbrodni oraz dalszych losów znanych świadkowi żołnierzy 36 Komendy Odcinka WOP.

Proszę również o dokładne ustalenie, jakie zdarzenia świadek widział osobiście, a o jakich uzyskał informacje z relacji innych osób lub publikacji.

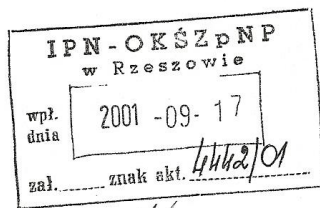
Z poważaniem

Prokurator Oddziałowej Komisji
Ścigania Zbrodni przeciwko
Narodowi Polskiemu w Rzeszowie
Jolanta Jędrzejowska

0. 12.02.01

276
272

ARCHIWUM PAŃSTWOWE
w RZESZOWIE
ODDZIAŁ w SANOKU
Rynek 10, tel.(013)46-31-999
38-500 SANOK

Instytut Pamięci Narodowej
Oddziałowa Komisja
w Rzeszowie
ul. Słowackiego 18
35-060 Rzeszów

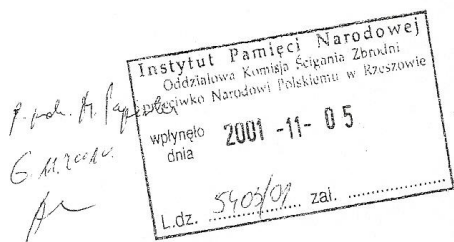
Wasze pismo:	z dnia:	Nasz znak:	Data:
S 7/00/Zk	23-08-2001	840-42/01	14-09-2001

W odpowiedzi na otrzymane pismo w sprawie zamordowania osób narodowości ukraińskiej – uprzejmie informujemy, że w zasobach tutejszego Archiwum (Starostwo Powiatowe Leskie, Powiatowa Rada Narodowa w Lesku, Akta Gminy Wołkowyja) – nie odszukano żadnych informacji mających związek z miejscowością Terka jak również materiałów dotyczących czynu przeciwko któremu prowadzone jest śledztwo.

Kierownik Oddziału
Bauer
mgr Barbara Bauer

BB/PM

Warszawa, 23 października 2001 r

Szanowny Pan Prokurator
Marian Papiernik
Instytut Pamięci Narodowej
Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
w Rzeszowie
ul. Słowackiego 18
35-060 R z e s z ó w

Chciałbym przede wszystkim przeprosić za zwleknięcie z odpowiedzią na Pana list z 23 sierpnia br. Od kilku lat Archiwum Ukraińskie nie otrzymuje jakichkolwiek dotacji na prace badawcze i dokumentacyjne, w związku z tym, jakkolwiek dziwnie to zabrzmie, problematyką znajdującą się w sferze zainteresowań IPN zajmuję się społecznie, utrzymując się z dość małych honorariów autorskich i wydawania książek.

Tragicznymi wydarzeniami, jakie miały miejsce w Terce w lipcu 1946 r., interesowałem się przy okazji gromadzenia materiałów do książki *Repatriacja czy deportacja. Przesiedlenie Ukraińców z Polski do USRR 1944-1946*, jak też później, w ramach prac nad „Polsko-ukraińskim programem badawczym dokumentującym ofiary wzajemnego konfliktu w latach czterdziestych XX wieku”, prowadzonych wspólnie z Ośrodkiem KARTA w Warszawie. W moich poszukiwaniach była to jedna z wielu zbrodni, dokonanych na ludność ukraińską i polską w tym czasie, stąd też poczynione wówczas ustalenia musiały być dość pobieżne.

Jeśli chodzi o źródła archiwalne do sprawy Terki, to bez wątpienia powinien Pan sięgnąć po dokumenty 36 Komendy Odcinka WOP w Wołkowie, przechowywane w Archiwum Straży Granicznej (byłe Archiwum Wojsk Ochrony Pogranicza). Do lipca 1999 r. znajdowało się ono w Kętrzynie, obecnie prawdopodobnie w Szczecinie (aktualnego adresu archiwum nie znam). Wszelkich informacji i zezwoleń udziela(ł) Kierownika Samodzielnego Zespołu Kontroli Skarg i Wniosków Komendanta Głównego Straży Granicznej (w 1999) ppłk Andrzej Hołowaty-Winogrodzki, tel. (0-22) 602-92-77 (062), 845-40-71, fax 602-92-01

Z Archiwum WOP korzystałem w maju 1999 r. Szukałem wówczas: materiałów pomocnych do opracowywania powojennej historii Łemków, zamieszkałych jak wiadomo zwartym pasem wzdłuż granicy południowej; walk WOP z UPA (m.in. inf. dot. mordu na żołnierzach WOP z Jasiela – wg szefa Archiwum WOP, mat., na które powołuje się w swojej pracy Dominiczak, gdzieś przepadły); Akcji „Wisła” (związków działań prowadzonych przez Grupę Manewrową WOP nr 4 z 37 KO WOP, tj. wymordowania rannych i personelu szpitala UPA na Chryszczatej, ze śmiercią gen. Świerczewskiego); materiałów do biografii mojego taty, który w interesującym nas okresie służył w Wojskach Ochrony Pogranicza i w związku z tą służbą był ranny.

Tak szerokiego zakresu prac nie zdołałem niestety zrealizować, gdyż moje zezwolenie zostało dość niespodziewanie unieważnione po 14 dniach, ponoć w związku z przenosinami Archiwum, a później, kiedy uzyskałem ponowną zgodę komendanta SG, nie byłem już w stanie prowadzić dalszych kwerend z powodu wcześniej zaplanowanego wyjazdu naukowego za granicę. Niemniej jednak dzięki niezwykle zyczliwej pomocy zarówno ówczesnego szefa

Archiwum, jak i pracowników, poczyniłem pewne ustalenia, które mogą okazać się istotne w śledztwie prowadzonym przez IPN.

1. Materiały 8 Oddziału WOP oraz podległej 36 Komendy Odcinka w Wołkowie w maju 1999 r. były nie opracowane – brakowało inwentarzy. Trwało ich porządkowanie, akta leżały w wiązkach, poukładane dość przypadkowo wg różnego klucza. O dotarciu do poszczególnych dokumentów decydowała życzliwość i wiedza pracowników Archiwum lub przypadek.

2. Meldunki sytuacyjne, sprawozdania, raporty 36 KO dla interesującego nas okresu, tj. lipca 1946 r., w porównaniu ze sprawozdawczością innymi KO 8 Oddziału, zachowały się w stanie szczątkowym. Może to wskazywać na ich umyślne zniszczenie. Równie jednak mogłem ich nie odnaleźć z uwagi na duże przemieszanie materiałów i brak czasu. Odpowiedź na to pytanie wymaga weryfikacji w postaci dalszych kwerend archiwalnych.

3. Nie zdołałem się zapoznać z materiałami 8 Oddziału WOP, Wydziału WOP przy Dowództwie Okręgu Wojskowego nr V (Krakowskiego) i Departamentu WOP przy Sztabie Generalnym WP, w których mogą się znajdować informacje dotyczące akcji prowadzonych przez 36 KO WOP. Po złożeniu odwołania Komendant Główny SG wyraził zgodę na korzystanie z tych materiałów w terminie od 1 -10 lipca 1999 r., co fizycznie było niewykonalne z wyżej wspomnianych powodów.

4. Zachowały się różne spisy oficerów i żołnierzy 36 KO WOP w Wołkowie, m.in.:

- *Rozkaz (Oficerski) 8 Oddziału WOP Nr 012 z 7.12.1945 r.* (pełny wykaz obsady etatowej (oficerskiej) 36 KO w związku z jej przejściem na stan 8 Oddziału WOP)
- *Rozkaz (Oficerski) 8 Oddziału WOP Nr 015 z 20.12.1945 r.* (zmiany na stanowisku dowódców strażnic 36 KO),
- *Skorowidz stanu osobowego Komend Odcinka Nr 36 i 37* (rozpoczęty 1.01.1946 – zakończony 30.09.1948 r.). Zawiera następujące dane: Nazwisko i imię, imię ojca, nazwę KO, nr strony w księdze ewidencyjnej, data i przyczyna odejścia z 36 KO.
- *Obsada etatowych stanowisk 8 Oddz. WOP na dzień 1.01.1946 r.* Wykaz zawiera pełną obsadę oficerską 36 KO WOP, łącznie 24 osoby, ich nazwiska, stanowisko etatowe, stopień, skąd i kiedy przybyli, czy są oficerami WP czy ACz.
- *Rozkaz (Oficerski) 8 Oddziału WOP Nr 61 z 19.07.1946 r.* (Cenny dokument, zatwierdza obsadę stanowisk oficerskich, w tym obsadę strażnic 36 KO, z podaniem stanowiska, stopnia, nazwiska, dokładnej daty objęcia funkcji),
- *Rozkaz (Oficerski) 8 Oddziału WOP Nr 61/I z 23.07.1946 r.* (Ten sam rozkaz z inną datą, również zatwierdza obsadę stanowisk oficerskich, w tym 36 KO,
- *Rozkaz (Oficerski) 8 Oddziału WOP Nr 62 z 29.07.1946 r.* (zmiany na stanowisku dowódców strażnic, m.in. 36 KO),
- *Rozkaz (Oficerski) 8 Oddziału WOP Nr 63 z 31.07.1946 r.* (odznaczenia za walkę z UPA w Wołkowie, 36 KO),
- *Rozkaz (Oficerski) 8 Oddziału WOP Nr 79 z 24.10.1946 r.* (Zmiany w obsadzie etatów Komend Odcinków w związku z przejściem na inny system etatowy WOP, w tym pełna obsada stanowisk oficerskich 36 KO,
- *Lista płacy i uposażeń oficerów 36 Komendy Odcinka 8 Oddz. WOP za I 1947 r.,*
- *Lista płacy i uposażeń podoficerów i szeregowców 36 KO 8 Oddz. WOP, j/w,*
- *Imienny wykaz oficerów 36 Komendy Odcinka z 10.03.1947 r.*
- *Obsada 36 Komendy Odcinka WOP wg stanu na 19.04.1947 r.* (oficerowie, podofic., szeregowcy, łącznie 254 osoby, z podziałem na strażnice)
- Inne wykazy, w tym oficerów i żołnierzy nagrodzonych i wyróżnionych za walkę z UPA w 1946 r., m.in. w Zawadce Morochowskiej, Terce i Wołkowie.

5. W dyspozycji szefa Archiwum WOP znajdują się karty ewidencyjne żołnierzy i oficerów oraz teczek osobowe (niekompletne) oficerów. Jest to podstawowe źródło do

not

ustalenia danych osobowych potencjalnych sprawców zbrodni w Terce. W przypadku części kadry dowódczej zachowały się również fotografie. Na własny użytek sporządziłem wykaz kadry oficerskiej, będącej na stanie 36 KO w lipcu 1946 r.

6. Nie posiadam informacji dot. powojennych losów Bazylego (Wasyła) Soniaka.

7. Ustaliłem nazwiska dwóch innych naocznych świadków wydarzeń w Terce, mieszkańców wsi Zawóz odległej o 2 km od Wołkowyi, którzy w dniu 8 lipca 1946 r.:

- wieźli furmankami żołnierzy WOP z Wołkowyi do Terki, konwojujących grupę kobiet i dzieci, które wojsko pojmało dzień wcześniej w Terce jako zakładników, a następnie zamordowało;

- byli świadkami zamordowania przez tych żołnierzy grupy kobiet i dzieci w domu Soniaka w Terce;

- grzebali szczątki ofiar (część zakopali na miejscu, w spalonym domu, w dole-piwnicze na kartofle, pozostałe zaś załadowali na dwie furmanki, zawieźli na cmentarz);

- razem z mieszkańcem wsi Terka – Gankiewiczem (Polak) wykopali na cmentarzu dół, w który wrzucono szczątki zamordowanych i spalonych ofiar;

- byli świadkami zastrzelenia przez żołnierzy WOP, prowadzących kolumnę kobiet i dzieci do chaty Soniaka, co najmniej dwóch starszych wiekiem mieszkańców Terki o nazwisku Romancio, lat ponad 80, i Ostasz.

- byli świadkami spalenia przez żołnierzy WOP w tym samym dniu we wsi Terka kilkunastu chat najbardziej świadomych ukraińskich gospodarzy;

- tego samego dnia, po zakończeniu akcji, odwieźli furmankami żołnierzy WOP z Terki do Wołkowyi;

- wg relacji jednego z nich akcją dowodził oficer WOP z Wołkowyi w stopniu podporucznika, wiek ok. 40 lat, dobrze zbudowany, blondyn.

8. Wysyłam kopie 7 dokumentów odnalezionych w ASG w Kętrzynie, w tym:

- *Meldunki Komendanta 36 Komendy Odcinka WOP* (3.03. – 2.12.46) z dnia 4 maja, 6 maja, 8 maja, 16 maja i 16 lipca 1946 r.

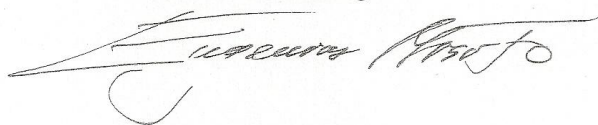
- *Raporty miesięczne Wydziału Polityczno-Wychowawczego 8 Oddz. WOP*, dla z-cy d-cy DOW-5 za okres 1-31 lipiec 1946 r.

- *Meldunek sytuacyjny z-cy d-cy 8 Oddz. WOP* z 16 lipca 1946 r. w sprawie ataku UPA na Wołkowyję.

Łączę wyrazy szacunku

D Y R E K T O R

Archiwum Ukraińskiego

P.S. Z uwagi na problemy Ukraińskiego Archiwum ze stałym pomieszczeniem, bardzo proszę korespondencję kierować na mój prywatny adres, j/w lub: UKAR, Eugeniusz Misilo, 02-588 Warszawa 48, Skr. poczt. 156.